

D Ž E N I
K O L G A N

Prolečna OLUJA

Prevela
Eli Gilić

■ Laguna ■

Naslov originala

Jenny Colgan

CLOSE KNIT

Copyright © Jenny Colgan 2024

Translation copyright © 2025 za srpsko izdanje, LAGUNA

*„Pletenje je jedna od retkih stvari u životu
gde greška ne dovodi do ružnih posledica.“*

Stefani Perl Makfi

Beleška o škotskom obrazovnom sistemu

U Škotskoj školovanje počinje osnovnom školom – prvim razredom ili P1, u koji se kreće s pet godina, a ona traje do P7. Posle toga ide srednja škola, koja počinje razredom S1, u koji se kreće s dvanaest godina, a zovu ga „prva godina“, a traje do S6, „šeste godine“, u kojoj učenici pune osamnaest. Učenici se zbirno zovu „osnovci“ ili „srednjoškolci“ i tako dalje.

Prolog

Varošica Karso, na krajnjem severu Škotske, počela bi da puca po šavovima kad bi se nazvala gradom, ali strahovito bi se uvredila da o njoj govore kao o selu.

Na kraju krajeva, ima srednju školu, doduše malu, ali ipak školu (a prva sledeća je u Kinlohberviju, udaljenom sto dvadeset kilometara, zbog čega je veoma nezgodno zabavljati se ili tući s učenicima odatle). A ima i supermini-market *Skotnort*, što je svakako skoro isto što i *Ko-op* (mada nije, avaj, čuveni *Big tesko*).

To je lepa varošica s izduženim kućicama niskih krovova i belih fasada načičkanim jedna do druge na kaldrmisanoj glavnoj ulici pored malih pabova i veoma lepog starog škotskog kirka* koji se nastavlja na groblje, ali svi se učtivo prave da to ne primećuju.

Severna strana Karsa potpuno je omeđena morem. To je krov Škotske, gde se arktičke i atlantske vode sreću, penušaju i kovitlaju, a kad ih plime okrenu jednu protiv druge, izgleda kao da je more puno virova.

* *Kirk* – nezvanični naziv Škotske crkve, nacionalne crkve koja se razlikuje od engleske i škotske episkopalne crkve. (Prim. prev.)

S obale se vidi arhipelag čije se tačke prostiru u daljinu nalik malim erupcijama – Kairn, Inčborn, Larb i Arčland – koje podsjećaju na priveske na narukvici.

Svetlost na severnoj obali je ravna, zlatna i široka; na vodi se vidi mesto susreta uskomešanih mora na zapadu i velikog Atlantskog okeana na istoku koji vodi do Baltičkog mora i skandinavskih rođaka meštana. Vreme se dramatično brzo menja; juri s gorštačkih severnih vrhova do tvojih leđa i može izručiti maglu, kišu ili vedru ledenu sunčevu svetlost u bilo koje doba manje-više svakog dana.

Divlja morska trava maše, plaža je dugačka i bela, a voda je uvek opasna i surovo hladna, ali dobra za veslanje: bistra voda reka koje se tu ulivaju savršena je za plivanje, ako ti ne smeta da te povremeno očee velika pastrmka ili da se previše približiš vidrama koje te ne vole. Naravno, foke su raštrkane po obali i imaju mnogo toga da kažu jedna drugoj, a i tebi ako hoćeš da loviš njihovu ribu. Ribolov je glavna industrija u gradiću – nekad je bio svetska prestonica haringe – mada se turisti zaustavljaju i na ruti Severna obala 500 da bi pogledali sam vrh zemlje i mlečne farme koje se pružaju nadaleko po ravnicama.

Voda i vazduh su čisti, ljudi su druželjubivi i upućeni jedni na druge, a mnogi meštani veruju da je to najdruželjubivije, najbezbednije i najbolje mesto na svetu, pogotovo za podizanje porodice (ako ti ne smetaju povremeni vlažni dani, ali stvarno, zašto bi ti smetali kad možeš da gledaš kako vetruške dokono kruže, čaplje vrebaju na plaži i jagnjad preskače prolećne bare, a potrebne su ti samo jakna i kapa).

Kamion s knjigama navraća sa štivom, a jedan aviončić ide još dalje – do severnih ostrva ili, ako si baš kosmopolitskog raspoloženja, do Glazgova, koji te povezuju s ostatkom sveta „tamo dole“. To je poseban, jedinstven deo planete, s više životinja nego ljudi i iako nije za svakoga, mnogi smatraju da deluje oslobađajuće. To je mesto gde ne možeš da požuruješ traktor na drumu, uostalom, lepo je gledati stamene gorštačke

krave s neverovatno raskošnom dlakom, pomeranje peska na dinamama ili pregršt zamkova ušuškanih u svakom zalivu. Svugde su dokazi vekova kraljeva, plemena, borbi i utvrđenja, kad je ta surova zemlja bila pokrivena krvlju. Sad je mirno koliko svaki predeo u koji *Amazon* isporučuje robu može da bude. Mnogi prožive ceo život tamo i nikad nisu bili južnije od Glazgova. Zašto bi?

Tog dana se Gerti Muni promenadom vraćala kući i, kao i uvek, glava joj je bila u oblacima.

Niko se ne bi iznenadio Gertinim sanjarenjem, ni njena mama Džin, ni njeni nastavnici, ni njen šef gospodin Vajnrajt, u supermarketu *Skotnort*, koga se ona – kad bi spustila glavu iz oblaka – pribojavala jer je bio otresit, mada je retko bio takav prema njoj (osim što bi je povremeno prekorio zbog sanjarenja) i organizovao je dobrotvorne trke.

Može se reći da Gerti nije podnosila da muškarci budu otresiti prema njoj. Podigle su je manje-više žene. Živela je sa Džin i bakom Elspet u beloj kućici na obali, jednoj od onih koje izgledaju toliko maleno da je teško poverovati da u njima stanuju ljudi, a ne, recimo, hobiti. Danas je sanjariла o novom stanu pošto joj je kuća trenutno bila puna vune. To nije samo dom njene porodice već i sedište karsovskog Kruga pletilja, poznatog kao KP, grupe žena kojih se pribojavaju koliko im se i dive zbog toga šta umeju s dve igle veličine 00, klupkom angorske vune i veoma strogim pogledima.

Džin i Elspet su joj bile sve pošto ih je njen otac napustio dok je bila beba i vratio se drugoj porodici koja je živela veoma daleko i čije je postojanje bilo šok za njenu majku, tako da uopšte nije volela da priča o tome. A KP joj je pomagao na svakom koraku tog puta, od Gertinih prvih koraka (kad je bila obavijena žutom vunom, što navodi na to da su se bliznakinje Tara i Kara umešale jer one obožavaju tu boju), preko prve

školske uniforme (pletenih, bockavih kardigana koje je Gerti mrzela iz dna duše, ali pletilje su ogorčeno coknule i rekle joj da se pravi važna kad se požalila) do prve vožnje bicikla dok su je navodile jake ruke tete Marijan.

Međutim, pletenje izmiče kontroli. Od pandemije, vuna je krenula u osvajanje. Džin ju je gomilala iako je vladala potražnja za toalet-papirom, a ne za vunom s Blek ajla, a klupka su i dalje, poput tihog prekora, stajala naslagana u Gertinom sobičku.

Danas je sanjerala da ima svoj stan. Da vidimo. *Lepi milioner se doselio u grad i odlučio da sagradi... luksuzne zgrade duž njihove hladne, divlje obale. To bi moglo da se desi. A najlepší penthaus ima džakuzi i on se useljava tamo i bezgranično je usamljen pošto se sklonio od svega i rekao je: draga Gertrudo...*

Gerti je uzdahnula. Ona mrzi svoje ime. Nije ni seksi ni romantično. Često se žalila majci da je to ime osmišljeno kako bi se pobrinulo da ona nikad ne upozna nikoga. Džin je mislila da je Gertruda divno egzotično ime pošto se ona celog života zove Džin i, uostalom, to ime joj odgovara jer je ekscentrično, a Gerti se namrštila pa pitala šta time hoće da kaže, a Džin je kao iz topa odgovorila „ništa“ jer je kuća zaista premala da se u njoj svađaju više nego što je zaista neophodno.

Gerti je skrenula u svoju ulicu. Spustio se suton i prolećna svetla su se pojavila iza malih prozora. Lepo je, pomislila je. A nekad davno... nežnije je pogledala ulicu, zanemarila opštinske kontejnere s točkovima i ford fijeste... i odjednom se izgubila u sanjarenju, savremeni svet je nestao jer je sebe zamislila u danima kad su se lepi ribari pridruživali pletiljama da zakrpe mreže...

Leti su sedele napolju i plele u dugim noćima kad je mrak padao tek u ponoć, a ako su bili kod kuće, muškarci su im se pridruživali pa krpili jedra, dobacivali im komplimente i drske pošalice, pili čaj iz grubih šolja i čašicu viskija u posebnim prilikama, pa gledali talase odmah iza bašta, a kecelje su se vijorile na svežem povetarcu i gledala bi mladog... možda nekog lepog

Ijana, pomislila je Gerti, koji je nosio tradicionalnu košulju otvorenog vrata – o, da. Ponovo očijuka sa... hajde da vidimo. Neko lepo ime. Rozamund? Ne. Tad u Hajlendsu nije bilo cura s tim imenom. Da vidimo. Megi, ćerka konjanika. Da. Lepa Megi. I Megi se smeje zabačene glave dok dele komad tvrdog sira i misli da, kad se sve uzme u obzir, ima i gorih načina da se provede veče – možda i da se provede život – od sedenja u kućicama na Šor klouzu i pletenja u bašti dok se dim izvija iz lula muškaraca, a u uglu neko zasniva violinu jer, pa, uvek je lakše pomerati igle u ritmu, jelda.

I dok su čaplje poletale preko zaliva, Gerti ih je gotovo videla kako plešu i kruže u zadimljenoj izmaglici večeri, sladak miris sveže trave u vazduhu, smeh, lupkanje igala i lepi mladi Ijan je uhvatio Megi oko struka, sad, u njenoj haljini od grubog platna s čistom kecljom, koju je oprala u utorak, vezanom oko pasa. Sitnu i urednu, on je okreće ukrug i neke starije žene podižu glavu da gledaju zato što je veselo biti na takvom mestu u takvoj noći dok se ptice vraćaju, velika jata čioipa i vrabaca nad glavama, a voda toliko puna ribe da bi mogla na njihovim leđima da stigneš do Novootkrivene zemlje, a Megi i Ijan bi stajali u kirku pre nego što se vreme ponovo promeni, Megi s vencem od kasnih letnjih ruža u kosi...

I Gerti je uhvatila sebe kako razmišlja: pa, to su bila teška vremena, kao što i jesu bila, ali ljudi će jednog dana to misliti i o nama: „Pa mora da je bilo užasno u dvadesetim godinama dvadeset prvog veka; bio je potreban čitav dan da se stigne do Australije i ljudi su ginuli u udesima!“

*Dok se približavala njihovim malim ulaznim vratima, Gerti je mislila kako je tad bilo lakše da sa sedamnaest godina upознаš lepuškastog momka iz ulice i onda samo odlučiš da se udaš i držiš se toga. Teško, ali kad se uporedi s njenim životom punim beskonačnih simpatija, groznih aplikacija, *Instagrama* i modernog zabavljanja... ali Gerti nije htela, često je sebi govorila kako bi radije umrla od iscrpljenosti na porođaju nego se*

baktala s paklenim savremenim muvanjem. Tad si mogao da kupiš kuću za manje od nekoliko miliona i da stvarno živiš u njoj umesto da radiš ono što ljudi danas čine: plate čitavo bogatstvo za bilo koje iole lepo mesto pa dolaze jednom godišnje na dve nedelje, žale se na vreme i deluju iznenađeno zato što žiteljima nije drago što ih vide.

Na kraju krajeva, mislila je Gerti, i dalje sanjareći o drugom vremenu na istom mestu, tad je vazduh bio čist, a godišnja doba manje-više predvidljiva, jeli su dobru svežu čistu hranu iz zemlje i ne samo da nikad nisu čuli za *Instagram* već mnogi nikad nisu videli ni sopstveno lice u ogledalu. Imali su izreku koju koristimo i danas: *Ēist ri gaoth nam beann gus an traogh na h-uisgeachan*, što znači: „Slušaj vetar na brdu dok se voda ne povuče“, što znači: „I to će proći“, a to znači: „Tako je kako je.“

Prvi deo

Prvo poglavlje

Tako je kako je“, rekla je Džin Muni kad je Gerti, i dalje „maštajući o romantičnim gorštacima iz starine, ušla u kuću, popela se na sprat da skine radnu uniformu i ugledala trideset dva nova pakovanja mohera u raznim bojama.

„Mama!“, povikala je ljutito. „Moraću da spavam na krevetu od vune!“ U dnevnoj sobi je veliki kamin – sama prostorija je mala i pod je nakrivljen, ali kamin je uokviren velikim deblima koja je neko nekad davno ukrao s brodogradilišta. Pre nekoliko godina je zavládala jagma prelaženja na gas, ali prošla je i Gerti je bilo drago zbog toga. Volela je da gleda kako plamen skakuće.

„To zvuči lepo!“, odvrátila je Džin.

„Gomilaš vunu.“

Džin je otpuhnula. „Samo sam oprezna! Vuna poskupljuje.“

Pogledala je kroz zadnji prozor, gde su ovce na poljima radosno pasle prolećnu smaragdnu travu, bujnu posle nekoliko nedelja jakih kiša.

„Mada mi stvarno nije jasno zbog čega pošto putuje samo odande dovde.“

„Hoćeš da se zaštitíš od rizika u vuni?“

„Stvarno ne znam na šta misliš.“

„Prodaćeš je prodavnici pređe ako cena nastavi da skače.“

Veliko je neprijateljstvo između Džin i žene iz prodavnice pređe iako je razlog tome izgubljen u izmaglici vremena.

„Opet ne znam o čemu pričaš.“

Gerti je dobacila ogorčen pogled vuni, zatvorila vrata svoje sobe i sišla u prizemlje.

„Još malo pa ću pomisliti da pokušavaš da me se otarasiš. I da lepo zaradiš pride.“

„Zar misliš da želim da se moje voljeno dete odseli, vidi malo sveta, raširi krila i izgradi sebi život izvan veoma malog grada? Besmisleno“, odgovorila je Džin i tad je voda u čajniku proključala.

„Hmm“, promrsila je Gerti, mršteći se. Utom članice KP-a nagrnuše u majušno predsoblje ukrašeno Gertinim školskim fotografijama, na kojima joj je crna meka kovrdžava kosa bila skupljena u dve pundice ili pletenice vezane vunom.

„Zdravo, Gerti“, rekla je Kara (ili Tara, teško je reći kad nose istovetne pletene kape). Bliznakinje se mrze, ali nekako se od malih nogu nose s tom netrpeljivošću tako što mnogo vremena i gotovo svako veče provode zajedno. Obe rade u mesnoj zajednici i dugo pomažu u kirku, gde stalno ogovaraju jedna drugu svešteniku, koji misli da je trpljenje toga dokaz njegovog ispaštanja i svetačkog strpljenja, tako da svi to dobro podnose. Napravile su brdo jarkožutih kapa za „dečicu u Africi“ i niko se nikad nije usudio da im kaže kako vunena pokrivala za glavu možda nisu na vrhu najnužnijih stvari u zemljama Trećeg sveta na tom kontinentu; ako su i bile tužne što nisu imale svoju decu kojoj bi plele, to nikad nisu rekle.

„Šta se danas dešavalo u toj tvojoj velikoj glavi?“

Bile su ubeđene da je Gertina sposobnost da odluta mislima dokaz njene nadmoćne pameti, a ne velika smetnja na ispiti-ma, što jeste bila. Nije imala ništa protiv *Skotnorta*: posao nije bio težak, ljudi su bili fini i imala je dovoljno vremena da se prepušta sanjarenju.

„Najviše sam razmišljala o tome kako da napravim gnezdo u sobi koja je nekad bila moja“, odgovorila je Gerti.

Zatim je ušla Marijan. Ona je užasna pletilja zato što ima veoma krupne šake, a nije naročito vešta ni u šminkanju pošto to tek odnedavno radi jer je veoma dugo bila na ribarskim barkama pre nego što je došla do spoznaje o svojoj pravoj prirodi, tako da nikome nije smetalo i svi su grdili meštane koji bi prokomentarisali njenu šminku ili na neki način pokazali da im smeta, ili imali šta da kažu o tome ili čak izgledali kao da bi to mogli da urade. To je savršeno funkcionisalo za sve osim za povremene rasejane prolaznike koji ne bi ni shvatili da zure dok ne bi bilo prekasno i onda bi im se Džin unela u lice, što je i u najboljim slučajevima bilo veoma uznemirujuće.

„Čao“, rekla je Marijan. „Čujem da ponovo imamo novog muškarca u gradu.“

Sve su načuljile uši, okrenule se i zagledale u Gerti – osim Madžabin, koja je upravo došla. Madžabin je volela lepe radove Kejfa Faseta, besprekorno urađene. Svi bi im se više divili kad bi nekad prestala da priča o tome kako su joj deca i unuci sjajni i kako im dobro ide. Iako je određena doza razmetanja prihvatljiva, a svakako i očekivana – Marijanina ćerka je unapređena, rođak bliznakinja je ranije pušten iz zatvora – Madžabinina deca su stalno osvajala stipendije i nagrade te je postalo pomalo iscrpljujuće koliko god divno bilo. Madžabin se pravila da je sve to ogroman teret i pričala kako bi bilo užasno da jedan njen unuk postane ortodont umesto kardiolog. I mislila je da je besmisleno što Džin dozvoljava Gerti da živi u oblacima.

„Prestani, molim te“, rekla je Gerti i zagnjurila lice u pletivo.

Dok je Džin davala prednost moheru i ekstravagantnim džemperima s velikim pletenim cvetovima kako bi delovalo „interesantnije“, Elspet se strogo držala stila sa Fer ajla poznatom po mutnim zelenim i plavim tonovima; bliznakinje su koristile žutu, a Madžabin je volela jarke boje dragulja, izmešane. Marijan je i dalje bila početnica i nije razlikovala boje, ali

vatreno se protivila ružičastoj za devojčice i plavoj za dečake te su njeni radovi uvek bili ekscentrični. Niko nikad neće zaboraviti izraze lica porodice koja je za poklon dobrodošlice dobila crn komplet odeće i posteljine za bebu.

S druge strane, Gerti je volela prigušenije nijanse; najbleđe plave i sive poput neba koje se neprestano menja, ponekad s tankim porubom svetle boje – zlatne ili bledoružičaste – nalik praskozorju; zemljane, nežne tonove koji odražavaju vodu i zemlju što je okružuju celog života. U njenom skrivenom svetu, sanjarila je kako obožavaju njene radove i nose ih širom sveta. U njenom stvarnom svetu se Džin uglavnom žalila kako bi trebalo da „unese malo vedrine“.

Za Gerti pletenje nije bilo samo izrada odevnih komada već mnogo više od toga. Tako se smirivala posle napornog dana, kad je šef bio mrzovoljan ili su mušterije bile nestrpljive. Tako je negovala kreativnost, što nije mogla da radi dok je ređala robu na police (iako su uvek nju birali za praznične postavke). Beskrajno pažljivo je birala boje i debljinu vune, često lake kao čičkovo paperje, eksperimentisala, recimo, s naramenicama iz četrdesetih godina prošlog veka ili tokama.

Pletenje je bilo radost zbog osećaja da nešto nastaje iz njenih ruku, nešto što je samo njena tvorevina. I uteha poznatih pokreta naučenih na bakinom krilu: unutra/okolo/kroz i napolje.

Kad je bila zabrinuta ili pod stresom, otvorila bi torbu s pletivom, odmerila težinu igala u šakama i prepustila se umirujućem ritmu lupkanja. To bi joj uvek usporilo misli što su jurile ili ublažilo nemir, te bi pustila maštu na volju. Čak i kad bi je, povremeno bi pomislila, pomalo pokajnički, ostale članice KP-a oneraspoložile, pogotovo kad bi bile u još jednoj fazi „Hajde da se pobrinemo za Gertin ljubavni život!“.

„Kakav novi muškarac?“, pitala je Džin izbirljivo. Dugo su raspravljale o svakom muškarcu koji je ikad prošao kroz njihov gradić.

„Kalum Frost se vratio“, odgovorila je Marijan, sva zadovoljna zato što to zna. „Ponovo se vrzma oko aerodroma.“

„OHO!“, reče Džin ćerki. „Trebalo bi da odeš tamo. Očešljaj se.“

„Ne pričaj gluposti, mama“, odgovorila je Gerti. Kalum Frost je norveški avio-magnat i vlasnik je – između ostalog – male avionske linije koja povezuje Karso s ostrvima. Finansirao je *Makintajer er* otkako su prošlog leta ostali bez aviona, zbog čega je lokalna pilotkinja Morag Makintajer bila nezadovoljna. Ona i njen deda Ranald zvanično rade za Kaluma Frosta iako se ona pravi da nije tako, a Kalum to prilično dobro podnosi.

„Uostalom, kad ja idem bilo kuda avionom?“

„Mogla bi da putuješ avionom!“, odgovorila je Džin.

„On ide gore u arhipelag“, rekla je Gerti. „Na mesta u kojima imaš još manje stvari da radiš nego ovde.“

„Mogla bi da odeš u Glazgov!“

„Hoću, mama“, odgovorila je Gerti, znajući da je to najbrži način da natera majku da prestane da priča o tome. I stvarno, Madžabin se ubrzo upustila u dugačku priču o stipendijama koju je bilo veoma teško pratiti, tako da je Gerti mogla da gleda u vatru, sluša samo kliktanje igala i izgubi se...

On bi bio neko kome bi plela čarape – lep i krupan, bez predrasuda; lepo je imati komotne čarape. Sanjarila je o nekome – nekome čije je lice ostajalo mutno. Ne bi morao da bude mnogo glamurozan; ona svakako nije. Ali morao bi da bude fin, da se uveče vraća kući, da se sklanja s hladnoće u kućicu – ne, izbriši to. SVAKAKO ne bi i dalje živela u kućici. Dobro, možda u drugoj maloj kući, ali samo za njih, s dobrim rasporedom i onim staklenim dodatkom pozadi kakav je viđala kod nekih. I on bi pobegao s hladnoće, vetar bi mu duvao lepu kosu u stranu, ušao bi u toplu dnevnu sobu i na šporetu bi se krčkala ukusna pileća čorba s prazilukom, i bio bi mnogo srećan što je vidi i mnogo srećan što je kod kuće, pa bi joj obavio ruke oko struka dok bi stajala za šporetom i rekao: „Stvarno ne znam šta bih danas radio bez te kape“ i ona bi osetila kako hladnoća izbija iz njega pa se okrenula da mu poželi dobrodošlicu...

Nije joj izgledalo kao da traži mnogo. Delovalo je nedostižno.

Drugo poglavlje

Za razliku od nje, Morag Makintajer, koja je pilotirala zajedno sa dedom Ranaldom (od Kalumovog novca, o čemu nije volela da priča), nije mogla biti srećnija sa svojim momkom Gregorom. Sve u vezi s tim radoznalim, pametnim, povučenim čovekom sve više ju je privlačilo. Izgledalo je kao da im nikad neće biti dosta jedno drugog; upoznavanje partnerovih bubica, sile privlačenja i odbijanja ranog zabavljanja; seks, zadivljenost, svađe o načinima pranja.

Međutim, njegovo boravište je nezgodno, u najmanju ruku; Gregor živi na Inčbornu, mahom nenaseljenom ostrvu do koga trajekt saobraća jednom dnevno leti. Nije praktično a kamoli isplativo da tamo odlazi avionom, tako da je slobodnim danima morala da se snalazi za prevoz i kad joj to ne bi pošlo za rukom, da koristi radio, što nije baš zgodno pošto je polovina sela (mahom muška polovina) mogla da se uključi kad god poželi.

Bilo bi lakše da ostatak vremena nije morala da provodi kod dede Ranalda. Imala je novca i mogla je da iznajmi stan, ali u gradu iznajmljuju samo skupe kuće za godišnje odmore; a kupovina stana bi bila paprena. Mnoge kuće zvrje prazne jer služe kao letnjikovci, što meštane dovodi do ludila jer nije

pošteno. Samo zato što su se rodili na prelepom mestu, nikad neće moći da priušte sebi da tu žive.

Volela je dedu i imala je svoju sobu, koju je uvek delila s bratom za vreme letnjih raspusta, kad se Morag silno radovala zato što će sedeti u avionu, dok je Džejmi bio srećniji kad je na pesku buljio u školjke ili jurio krabe. Sad je priznati fotograf prirode i ilustrator, pošto je slomio srce svima u porodici kad je dobio stipendiju za izuzetno priznatu umetničku akademiju i postao veoma poštovan i uspešan u svojoj branši (koja, nažalost, nije upravljanje avionom). Razgovore s Morag uglavnom je započinjao veselim pitanjem koliko je pataka ubila tog meseca.

U sobi su još stajale njene stare, iskrzane i pomalo oštećene knjige: *Hari Potter*, naravno; Gart Niks i ceo serijal *Bigls*. Jednostruki viktorijanski prozor gledao je na uzburkano more i, sleva, na pistu. Kuća se donekle raspadala, ali Morag je oduvek volela njenu oronulost i toplinu.

Međutim, postojala je jedna začkoljica, a ona je bila dežmekasta, stroga i dolazila je u paketu s psom koji prdi. Pegi.

Kad je Morag živela na jugu, uopšte nije razmišljala o Pegi, mada joj je bilo drago što neko pazi na Ranalda. Pegi se uselila kao „pomoćnica“ ubrzo pošto je Ranaldova voljena žena, Moragina baba, umrla. Kao i mnogi muškarci njegove generacije, Ranald je junački sve podneo i odbijao da razgovara o tome, zbog čega su se svi zabrinuli. Kad su saosećajne komšije prestale da donose lazanje, Pegi je došla da mu pomogne u čišćenju i spremanju obroka. To je delovalo kao razborito rešenje pošto je i ona bila udovica. Morag je mislila da će deda imati društvo.

Kad je Morag morala da dođe i pomogne prošlog leta, Pegi joj je išla na živce, ali nije morala da ima mnogo veze s njom.

Međutim, Morag je sad trajno živela u kući i plaćala kiriju (nominalno; Ranald nije hteo da prihvati ništa, ali Morag je zahtevala. Ostatak novca je stavljala na štedni račun za... Pa, jednog dana. Možda.) A Pegi nije bila nimalo zadovoljna zbog toga. Mrštila se kad bi Morag ušla u kuhinju da skuva čaj.

Treskala je kad bi Randal i Morag uveče seli za trpezarijski sto da razgovaraju o rutama i vremenskim prilikama, a postala je još bešnja kad je unuka deda kupila fantastičan simulator leta za Božić pa su satima jedno drugom pravili zamršene rute i pokušavali da slete na krovove nebodera.

Nije davala Morag da kuva. Jeste da Morag nije neka kuvarica – kuhinja je Gregorovo zaduženje – ali žudela je za još nečim osim bljutavih žilavih paprikaša i pita koje je Pegi spremala. Randal nije mario; on je bio od onih što hranu shvataju samo kao gorivo. Međutim, Morag je mislila da su Pegini obroci teški, neinspirativni i svakako ne nešto čemu je želela da se vrati posle niza teških sletanja, brzih okretanja ili mehaničkih kvarova koji nisu mogli da čekaju mehaničara te su iziskivali da izmasti ruke do laktova po kiši.

„I, koliko ćeš da ostaneš?“, malo-malo pa bi Pegi pitala uz šmrktanje.

S druge strane, kad bi Morag radosno pobegla kod Gregora za vikend ili otputovala da vidi roditelje, Pegi bi napravila dramu kako se ponaša kao da je njihova kuća hotel. Kad je poslednji put otišla, Pegi ju je povukla u stranu, a njen pas Skelington ih je pratio na kratkim nožicama i sve vreme prdeo. Ponovo je imao konjuktivitis, koji Pegi nijednom nije palo na pamet da leči, tako da je stalno šapom prelazio po crvenim očima punim krmelja i šištao kao čiča koji puši tri pakle dnevno. Cela kuća je smrdela na vlažnog psa.

„Samo moram da znam“, rekla je Pegi. „Tvoj deda je previše fin da bi ti rekao. Ali ja to mogu učiniti umesto njega. Samo da bi znao. Kad će dobiti svoju kuću natrag?“

Morag je pomenula nevolju Gregoru u nadi da će on *možda* predložiti da zajedno iznajme stan, ali on je veoma nežno istakao da je još veoma rano i da verovatno ne bi trebalo da žive zajedno samo zbog bljutavog paprikaša. Gregor je pažljiv čovek i Morag ga voli zbog toga, ali ipak ju je to mnogo nerviralo.

Dakle, trebalo je da preduzme nešto u vezi s tim kao i s divnom ali pomalo nezgodnom vešću da je Nalita, koja radi čekiranje, ponovo trudna. Naravno, to je sjajno, ali Nalita je dugo u kompaniji i radi doslovno sve, tako da će Morag morati brzo da joj nađe zamenu. U Hajlendsu je veća ponuda poslova nego potražnja, tako da nije bila sigurna kako će naći nekog voljnog da čekira, tegli prtljag i vodi računa o svemu u njihovom malom kiosku u limenom hangaru u kome duva sa svih strana a koji Karso ponosno naziva svojim aerodromom. A njen šef Kalum Frost, za koga se nadala da će se držati dalje kad je preuzeo kompaniju, radio je suprotno od toga. Mnogo mu se dopadalo ovde.

Ali pronaći gde će da živi. To je najveća nevolja.

Treće poglavlje

„Gospodine! Gospodine! Mos ima harfu* u ustima! Ponovo!“
Struan Makgi je s uzdahom pažljivo spustio gitaru pa se osvrnuo po velikoj prostoriji sa švedskim merdevinama i užasnom akustikom. Muzički časovi održavali su se u gimnastičkoj sali. Kao i časovi fizičkog, ručak, razredni časovi, priredbe i... to je jedini slobodan prostor u školi. Trude se da preko cele godine drže otvorene prozore.

„Mose, otkači“, naredio je i dečkić je sklonio usta s male prastare harfe kojoj je falila gornja E struna, ali je inače bila odlično naštimovana.

„Dobro“, počeo je Struan polako kako bi ga razumeli, „sad ćemo pokušati ponovo. Hoću samo da tapšete i da, ako možete, leva strana prostorije i desna strana prostorije pevaju svaka svoju melodiju, ali ISTOVREMENO.“

Učenici su razrogačili oči od usredsređenosti. Ustaljeno je verovanje da deca ispod dvanaest godina ne mogu harmonično da pevaju ako nisu naročito nadarena. Struan je to smatrao

* Engl.: *clarsach* – mala keltska ili gorštačka harfa, najstariji škotski tradicionalni muzički instrument. (Prim. prev.)

besmislicom te je veći deo poslednjih osam godina kao nastavnik muzičkog to pokušavao i da dokaže.

„*Chaidh mo lothag air chall.*
O hù gur h-oil leam.“

Polovina dece je zapevala s njegove leve strane, slatkim, tihim, niskim glasovima. Klimnuo je glavom. Sad bi trebalo da zapevaju sledeći stih dok se i desna strana pridruži.

Pobrinuo se da ravnomerno rasporedi pevače s jakim glasovima kako bi pomogli manje samouverenim mališanima s obe strane i podstakli ih da daju sve od sebe. Anabel O’Fejlen je stajala s devojkicama zdesna, uvek bi zapevala u pravom trenutku, savršeno usklađeno s taktom, bez muke. Dobro, boja njenog glasa više naginje zvucima mačke koju muče nego tihoj nežnoj melodiji koju je želeo, onoj koja bi rasplakala sve roditelje na kraju polugodišta kad se glasovi razdvoje, ali ona je predobra kao vođa glasovne grupe da bi je zamolio da se stiša.

Sleva je Mos, kome su sline kao i uvek pravile brazdu do usana, čvrsto žmurio iza debelih naočara dok je očajnički pokušavao da iz glave izbaci drugu melodiju i drži se prve. Struan bi priskakao u pomoć kojoj god strani da je bilo potrebno.

„... *mo lothag dhan fhèithidh. ’S mòr am beud dhi dhol ann...*“

Da je po njegovom, nastavio bi da deli glasove na četiri, pa na pet, ali znao je da ne sme preterivati sa šestacima osnovne škole *Sent Džon*. A i dalje su zvučali veoma lepo; čistoća glasova je i te kako nadoknađivala sve tehničke nedostatke.

Čak je i Hju Makstiks, čije je pevanje u početku podsećalo na gundanje jer nije mogao da podigne glas više od jednog tona odjednom pa nije zvučao mnogo drugačije od broda koji te mimoilazi u magli, uspeo da se dovoljno opusti kako bi pratio melodiju i, pa, nije bilo važno što je u trećinama odudarao od ostalih. Tek što je Struan to radosno pomislio, Hjuu Makstiksu

je usred tona glas pao čitavu oktavu i iako on to kao da nije ni primetio, divna nežna pesma je zvučala kao da se završila sudarom sa slonom.

Bez obzira na Hjuu, svi su završili približno istovremeno, a neki su se čak setili da ga gledaju dok diriguje i da spuste glas na kraju pesme. Struan im se široko osmehnuo. Brzo je pogledao Oksanu, dete koje je došlo iz Ukrajine. Nikad je nije prozivao. Ali nije mu promaklo da nikad nije oštevala ni reč.

„Biće odlično!“, rekao je. „Spremićemo se za uskršnji koncert. Izblamiraćemo sedmake, gotovi su.“

Deci se to dopalo pa su se osmehnula.

„A šta je s drugacima?“, pitao je Halid, čija je nepodnošljiva sestra išla u drugi razred i zbog toga ga je zanimao taj ishod.

„Nisam siguran za njih“, odgovorio je Struan saosećajno. „Mislim da će se maskirati u zečeve i skakuti okolo s iskeženim zubima kako bi izgledali slatko uz pesmu iz nekog *Dizniji*evog crtanog filma.“

Svi su zakukali.

„Pa to nije pošteno!“, pobuni se Halid.

„Slažem se“, rekao je Struan. „Voleo bih da ti kažem da život nije takmičenje.“

„Ali jeste takmičenje“, promrmeljao je Halid tužno.

„Ali muzički ćemo biti najbolji. I mislio sam da...“

Izvukao je letak na kome je pisalo *Muzički festival u Viku*. „Postajete toliko dobri da mislim kako bismo mogli da se prijavimo za muzički festival.“

Uslediše oduševljenje i glasni uzvici da pogledaju letak.

„Pa, pod uslovom da nastavite da vežbate. Upamtite, naglasak je na *Chaidh MO*...“

Zvonilo je, tako da učenici odmah skočiše i potrčaše prema vratima.

„... i još mnogo toga, ali više ne slušate“, rekao je Struan dok su istrčavali, a školski rančevi im poskakivali na leđima. Uspeo je da uhvati keltsku harfu koju je Mos oborio u prolazu.

Trebalo bi da ih natera da stanu u red i tiho se vrate u učionicu, ali to mu nikad nije pošlo za rukom.

Protrljao je oči. Sinoć je sa svojim bendom svirao u pabu i svirka se odužila, tako da je po povratku kući zatekao svoju devojkicu Saskiju kako čvrsto spava ili se pravi da spava. Izvukla je kofer iz jeftine polomljene komode koju mesecima obećava da popravi.

Struan zna da ona mrzi kad on svira i ostaje napolju dok kasno iako je kad su se upoznali bila oduševljena time što je muzičar koji ima svoj bend. Njegova muzička karijera ne donosi dovoljno novca da bi mogao da živi od toga, tako da radi kao nastavnik, u čemu uživa; živi od toga, ali podučavanje nije dovoljno da ga kreativno ispuni. Stoga previše radi i onda popije nekoliko piva više nego što bi trebalo. To je počelo da se primećuje (kao mlađi je bio mršav kao motka i nije mu bilo jasno kako se ta promena desila) i stalno je bio iscrpljen. A Saskija više nije dolazila na svirke i sedela sa strane, slušajući iste pesme s osmehom punim ljubavi. To je bio poznat obrazac.

Ona je i dalje najlepša devojkica u gradu, ali sve ređe viđa taj osmeh dok sve češće sluša kako bi možda trebalo da odu iz ove rupe. (Nije bio sasvim siguran misli li na stan ili na Karso.) On se ponosio svojim stanom, lepim trosobnim blizu novinarnice, tako da je uvek mogao da kupi magazin *Viz* i sok irn-bru. Nije imao komšije pa posle zatvaranja novinarnice može da svira cele noći i pušta ploče a da nikome ne smeta. Struan voli Karso i ima redovne svirke pa mu nije bilo jasno ni zašto bi mislila na odlazak iz grada. Sve vatrenije je to potezala.

Struan je imao trideset dve godine i već je sve to doživeo. Devojke bi pomislile da im se ostvario san zato što se zabavljaju s muzičarom sve dok se ne bi četvrti put spotakle o harmoniku dok se po mraku vraćaju iz kupatila i ne bi mogle da planiraju ništa za vikend celo leto jer je on uvek zauzet na kejljima*,

* Gel.: *ceilidh* – društveno okupljanje na kome sviraju tradicionalne škotske ili irske pesme, pevaju i pričaju priče. (Prim. prev.)

venčanjima i plesovima. Naravno, nisu bile oduševljene ni nastavničkim poslom – za početak, stalno je sa sobom donosio đачke prehlade, a jednom i vaške kad je pokušavao da pokaže Šagsu Mlađem kako da svira bubnjeve i prišao dovoljno blizu da mu jedna skoči na glavu, što je bila greška koju se svim silama trudio da ne ponovi. U svakom slučaju, često su mu pominjale audicije za veće bendove i turneje po gradovima, s čim se njegova porodica oberučke slagala.

Kofer je verovatno bio znak, pomislio je, pa otišao u kuhinju i sam popio pivo iako je znao da ujutru mora rano da ustane zbog škole. Kad se probudio u dvadeset do devet, Saskija je već bila otišla. Skočio je pod tuš i za jutarnje rvanje sa svojim šestacima obukao staru majicu, za koju je bilo previše hladno.

Ah. Možda bi trebalo da poslušаш ako ti svi stalno govore da ti je život promašen? Možda bi trebalo da uradi ono što Saskija traži i preseli se već jednom.

Kad se te večeri vratio kući, osvrnuo se po stanu. Nije bilo ni traga od Saskije. Uzdahnuo je. Stan *jeste* lep. Ali možda je ovog puta bila u pravu. Možda bi trebalo samo još jednom da proba nešto veće pre nego što postane prekasno.

Četvrto poglavlje

„Već sam ti to rekao“, kazao je gospodin Vajnrajt Gerti, koja je sedela za kasom, mirnih prstiju – iako je malopre lupkala iglama ispod kase.

„Kad je prazno, brišeš prašinu.“

Gerti se ujela za usnu.

„Ali!“, javila se jedna njena koleginica. „Sećate li se kad ste isključili grejanje zato što je bilo preskupo? Gerti nam je svima isplela prsluke!“

„Tako je“, javila se i druga žena, Barb, „mislim, jeste da je boja bila šugava...“

„Bila je boja peska“, javila se Gerti tiho. „Mislila sam da je veoma lepa.“

„... ali savršeno je poslužio.“

„I ja bih provela više dana na bolovanju zbog artritisa da nije rukavica“, umešala se Kel, koja slaže kutije pozadi. „Ali da, šta kažeš na lepu plavu boju ponekad?“

Gospodin Vajnrajt se namrštio. U priručniku nema takvih odgovora.

„Gerti, operi izlog.“

To je očigledno kazna i Gerti se odvukla. Ponudili su joj posao u prodavnici pređe, ali Džin je rekla da ne može tamo da

radi ukoliko ne želi da joj veoma brzo igra na grobu. Svakako je nameravala da se prijavi na kurs kućne radinosti na koledžu – već dugo to namerava – ali najpre se umešala pandemija, a posle toga joj je postalo teško da se motiviše i uradi nešto... Ponekad bi se oneraspoložila što već toliko godina radi u supermarketu.

Dok je prolazila s kofom, pogledala je tablu s lokalnim oglasima. Mora da je ažurirana otkako je poslednji put gledala. Šetanje pasa, šišanje pasa, čuvanje pasa; baš mnogo poslova vezanih za pse. *Skotnort* je sad zvanično poslednja prodavnica u gradu u koju je zabranjeno uvoditi pse, što su im svi vlasnici mrzovoljno govorili kad bi ih zaustavili na vratima. Gerti je uzalud objašnjavala da vekne hleba drže na donjim policama i da nije pošteno tražiti od psa da slučajno ne pojede neku koja mu stoji pred njuškom, ali vlasnici su se i dalje ljutili na njih, a ni osoblju nije bilo preterano zabavno kad su irskog vučjeg hrta Fina Makbalavka morali da vežu ispred i on je toliko glasno zavijao da su se uključili alarmi automobila u ulici.

Bilo je nekoliko oglasa za jogu/aromaterapiju/homeopatiju/lečenje kristalima i gledanje u tarot. Grad nije veliki, tako da je dobro da znaš pomalo od svega ako se baviš takvim stvarima. I tu je bio, sto mu gromova, je li ono... oglas za *stan*? U poslednje vreme niko ne izdaje stanove. *Možda neko ko drži časove joge ima lepu kuću. A možda je i neki vitak prelep muškarac koji pomalo podseća na Džoa Viksa i zaista ne mora da postavlja oglas na tabli supermarketa u malom mestu, ali je hteo nekoga ko stvarno stoji obema nogama na zemlji, nekoga ko je možda oduvek hteo da proba jogu, ali se previše stideo da se upiše na časove pa će u svetloj, divnoj, osunčanoj dnevnoj sobi pažljivo početi da joj pokazuje pokrete od kojih će postati sva zategnuta i zgodna i...*

Gerti je odjednom krajičkom oka spazila dve prilike. Osetila se kao da joj ledena voda curi niz leđa. Dve devojke su prilazile, smejući se i ćaskajući. Stresla se jer ih se dobro sećala iz škole. To su bile Morag Makintajer i Nalita Kan.

Peto poglavlje

Morag se nedavno vratila u Karso i gotovo nikad nije išla u kupovinu, a kad je to radila, onda je odlazila u pomodni *Post end pantri*, gde su imali hleb od kiselog testa, taramasalatu i teglice s ukiseljenim artičokama zato što je, što bi Pegi rekla, poprimila „besne londonske manire“. Nalita nije živela u gradu. Dakle, nijedna nije dolazila u *Skotnort*, ali danas su napravile izuzetak.

Gerti je pomislila kako je veoma čudno što se i dalje tako oseća. Prošlo je toliko vremena. Zašto pubertetske žaoke ostaju sveže kad ne može da se seti šta je juče ručala? Odmah je osetila miris šunke iz školske menze pomešan s aromom muškog dezodoransa links afrika, laka za kosu, patika, prašine i udžbenika. Videla ih je: Morag s mučki ispeglanom crnom kovrdžavom kosom, Nalitu, visoku i samouverenu, s velikim zlatnim alkama kojima je prkosila pravilima oblačenja; smejele su se s dečacima. Pa. Pogotovo s jednim momkom. Posle svih ovih godina, i dalje joj je teško kad se seti toga.

A sad su ušetale u supermarket, lepše nego ikad i očigledno i dalje najbolje drugarice, što je Gerti pomalo ogorčeno primećila. Nalita je bila primetno u drugom stanju, a nosila je veliki verenički prsten i burmu.

„Neću da jedem ovde“, rekla je Morag. „Sigurno imaju samo škotska jaja i čips.“

„Šta fali tome?“

„Zar ne možemo da nađemo neki mali bistro i da sednemo?“

„Ali moram da jedem ODMAH. Stvarno mislim, ODMAH. To je još jedna čudna stvar u vezi s trudnoćom.“

Gerti je uhvatila sebe kako prisluškuje iako je gledala u svoju kofu i molila se da prođu, ne primetivši je.

„Hej“, rekla je Nalita, „o bože, vidi.“

Pokazivala je na mali rukom napisani oglas na tabli.

„O, neko prodaje mačiće“, promrmljala je Morag i namrštila se. „Uf, to bi bilo lepo, zar ne? Ali ne bih da spajam Gregora i mačke jer bi moglo biti velikih nevolja. Ornitolozi i mačke su, kao, veliki neprijatelji.“

„Ali da li mačke to znaju?“

„Pa ne“, odgovorila je Morag. „Najbolji način da stekneš zakletog neprijatelja jeste da te čak nije briga da li ti je neprijatelj ili ne.“ Zamislila se. „Uostalom, to bi moglo da deluje kao 'SAD IMAMO KUĆNOG LJUBIMCA!'“

„Hmm“, promrmlja Nalita. „U svakom slučaju, ne to. Pogledaj.“

„Šta?“

„Mislila sam da imaš vid 20/20!“

„Besprekoran“, rekla je Morag ponosno.

Nalita se nagnula preko trudničkog stomaka i prstima popapšala najnoviji oglas nažvrljan plavom hemijskom olovkom.

TROSOBAN STAN ZA IZDAVANJE PORED GLAVNE ULICE.

S brojem telefona.

Morag se zagledala u ceduljicu.

„Mogla bi kratkoročno da ga iznajmiš!“, kazala je Nalita. „Dok ti i Gregor ne smislite šta ćete dalje.“

„Ali sumnjam da će primiti kozu.“

Gregor je savršen, ali ima kozu za kućnog ljubimca. Dakle, skoro savršen.

Nalita je prevrnula očima. „Hajde. Pogledaj. Piše da nije na *Er-bi-en-biju!*“

„Nije još“, istakla je Morag.

Nalita je telefonom uslikala oglas. „To bi moglo da bude super za vas. A sad požuri – moram da jedem.“

Požurile su pored Gerti i ne primetivši je. Odahnula je zbog toga iako ju je pomalo podsetilo na školu.

Trosoban stan, pomislila je Gerti sanjalački dok je završavala pranje izloga. Samo za sebe. Zamisli. Verovatno ne bi morala da se saginje da bi ušla na vrata. Možda čak ima i kadu. Mala kuća na Šor roudu nema dovoljno mesta za kadu. U šupi imaju limenu kadu u kojoj se Elspet kupala ispred vatre kao beba, a sad je... pa, puna je vune, pomislila je Gerti pomalo iznervirano.

Zamisli...

Izvadila je telefon pa i ona brzo uslikala oglas.

Kad se vratila u supermarket, Gerti se ponadala da su obavile kupovinu i otišle. Nije volela da se priseća toga. Tog prvog puta kad se njen svet snova jako sudario sa stvarnošću. Baš jako.

Dvanaestogodišnja Gerti – crne paperjaste kose i prćastog nosa, nogu toliko dugih da je izgledalo kao da joj se kolena stalno sudaraju, skroz pegava iako je žudela za čistom kožom ma koliko da je Džin ponavljala „o, kako si lepa s tim pegicama“ – polako je išla prema velikoj metalnoj kapiji srednje škole u Karsu. Tad joj je zgrada izgledala ogromno. Stala je ispred i zagledala se u nju. Amna, njena najbolja drugarica iz osnovne, tek se preselila u jarka svetla Stornoveja, tako da se osećala veoma usamljeno među hordama nepoznate dece.

Dok je gledala, kratat tinejdžer u bejzbol patikama dotrčao je iza nje. Gitara mu se odbila od leđa i umalo se nije spotakao jer se Gerti naglo zaustavila.